

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma Temmeksen koulu 2026–2029

Suunnitelman tarkoitus sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon lähtökohdat

Tavoitteenamme on yhdenvertainen ja tasa-arvoinen koulu, jossa jokainen oppilas uskaltaa olla oma itsensä tuntien olonsa turvalliseksi. Tasa-arvoisessa koulussa oppilaat viihtyvät ja tuntevat osallisuutta kouluyhteisöön.

Tämä suunnitelma on koulun käytännön työväline yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi sekä syrjinnän, häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun ehkäisemiseksi. Suunnitelman tavoitteena on tunnistaa koulun toimintakulttuuriin, opetukseen, oppimisympäristöihin, arviointiin, viestintään ja vuorovaikutukseen liittyviä kehittämistarpeita sekä määrittää konkreettiset toimenpiteet niiden toteuttamiseksi. Suunnitelma perustuu erityisesti yhdenvertaisuuslain (1325/2014), tasa-arvolain (609/1986), perustuslain (731/1999) ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden velvoitteisiin.

Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, sukupuolen, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintäkielto koskee sekä tosiasialliseen että oletettuun henkilöön liittyvään syyhyn perustuvaa kohtelua.

Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät, kuten syntyperä tai ihonväri, eivät saa vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja vaan perusoikeudet kuuluvat kaikille.

Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Koulun toiminnassa tasa-arvo tarkoittaa sitä, että jokainen oppilas kohdataan yksilönä ja että opetuksen, ohjauksen, arvioinnin, oppimateriaalien ja koulun toimintakulttuurin tulee tukea tasa-arvon toteutumista.

Tasa-arvolain mukaan opetusta tai koulutusta järjestävän on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen. Lisäksi opetuksen, ohjauksen, oppimateriaalien ja oppilaitoksen toimintakulttuurin tulee tukea tasa-arvolain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan esimerkiksi sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lasten tulee lisäksi saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Tasa-arvon vastakohta on eriarvoisuus

Eriarvoinen kohtelu voi johtaa kiellettyyn syrjintään. Syrjintää on se, että henkilöä tai ryhmää kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella muita epäedullisemmin ilman hyväksyttävää perustetta. Syrjintä voi

olla välitöntä tai välillistä. Syrjintää ovat myös häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Syrjintä voi olla tahallista tai tahatonta. Se voi olla yksittäinen teko, toistuva menettely tai seurausta sellaisista toimintatavoista, käytännöistä tai rakenteista, joiden vaikutuksia ei ole tunnistettu riittävästi. Kouluyhteisössä tämä voi näkyä esimerkiksi loukkaavana tai poissulkevana kielenkäyttönä, vähättelynä, epäasiallisena vitsailuna, oppilaiden eriarvoisena kohteluna taikka sellaisina käytäntöinä, jotka tosiasiallisesti vaikeuttavat joidenkin oppilaiden osallistumista opetukseen, koulun toimintaan tai yhteisöön kuulumiseen.

Koulun kaikkia käytäntöjä, toimintatapoja, oppimateriaaleja, viestintää, arviointia ja oppimisympäristöjä arvioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös siihen, toteutuuko tosiasiallinen yhdenvertaisuus eri oppilasryhmien näkökulmasta.

Turvallisuus perusopetuksen opetussuunnitelmassa

Arvoperusta

- Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja hänellä on oikeus hyvään opetukseen.
- Keskeisiä arvoja ovat ihmisyyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia.
- Kulttuurinen moninaisuus on rikkaus.
- Kestävä elämäntapa on välttämättömyys.

Toimintakulttuuri

- Oppiva yhteisö on toimintakulttuurin ydin.
- Hyvinvointi ja turvallinen arki ovat koulun toiminnan perusta.
- Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely kuuluvat koulun toimintatapoihin.
- Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus otetaan huomioon opetuksessa.
- Osallisuus ja demokraattinen toiminta kuuluvat koulun arkeen.
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusarvoja toiminnassa.
- Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntaaminen näkyy opetuksessa.

Toimintasuunnitelma yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon ylläpitämiseen ja vahvistamiseen koululla

Toimintatapoja tasa-arvon vahvistamiseksi

- Puutu eriarvoiseen kohteluun ja osoita sekä sanoin että teoin, ettet hyväksy sitä.
- Jokaisella kouluyhteisön jäsenellä on velvollisuus puuttua havaitsemaansa syrjintään, häirintään, kiusaamiseen ja muuhun epäasialliseen kohteluun sekä saattaa asia tarvittaessa aikuisen, rehtorin tai muun toimivaltaisen henkilön käsiteltäväksi.
- Jokainen on arvokas omana itsenään.

- Temmeksen koulun yhteinen arvopohja on yhteisöllisyyden, hyvän käytöksen, toisten huomioiminen sekä avoimuuden kehittäminen ja ylläpito. Koulun arvot tukevat kunnan yhteistä hyvinvoinnin tavoitetta.
- Henkilöstön kanssa käydään koulun arvopohjaa läpi vuosittain lukuvuosisuunnittelun yhteydessä.
- Kouluterveyskyselyn sekä kunnan omien kyselyjen avulla arvioidaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista koulun toiminnassa. Kyselyjen tulokset käsitellään henkilöstön, oppilaiden ja tarpeellisilta osin huoltajien kanssa, ja tulosten perusteella valitaan vuosittaiset kehittämiskohteet sekä tarvittavat toimenpiteet.
- Koulun vuosisuunnittelussa huomioidaan yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvät teemat ja kehittämiskohteet.
- Koulun järjestyssäännöt sekä KiVa- ja KaKe-ohjeistukset pidetään ajan tasalla käytänteiden yhdenmukaistamiseksi ja epäasialliseen kohteluun puuttumisen varmistamiseksi.

Toimenpiteet

Tietoisuuden lisääminen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioista

- Kysytään oppilaiden kokemuksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta koulussa. Kysely toteutetaan vähintään kerran lukuvuodessa, ja materiaalina voidaan käyttää esimerkiksi Opetushallituksen tasa-arvokyselyä.
- Kyselyjen tulokset käsitellään opettajainkokouksessa ja oppilaskunnassa. Tulosten perusteella määritellään konkreettiset kehittämistoimet, niiden vastuutahot, toteuttamisaika taulu ja seurannan tapa.
- Panostetaan siihen, että jokainen kokee tulevansa hyväksytyksi omana itsenään.
- Kiinnitetään erityisesti huomiota oppilaiden kuulemiseen erilaisissa koulun toimintaan liittyvissä asioissa ja harjoitellaan osallistumista yhteisten asioiden käsittelyyn.
- Koulun arvoja, eli oppimisen iloa, kunnioitusta, rehellisyyttä ja ystävällisyyttä, tehdään näkyväksi esimerkiksi kuvittamalla.
- Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokäsitteistöä avataan henkilöstön ja oppilaiden kanssa ikätasoisesti ja konkreettisten koulun arkeen liittyvien esimerkkien avulla.
- Lisätään henkilöstön kielitietoisuutta kouluttamalla. Kielitietoinen opetus tukee kaikkien oppilaiden oppimista.
- Kiinnitetään huomiota koulun tapahtumien, tilojen, oppimisympäristöjen, oppimateriaalien ja viestinnän esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Vammaisen oppilaan yksilöllinen tilanne arvioidaan tarvittaessa, ja hänelle järjestetään yhdenvertaisen osallistumisen edellyttämät kohtuulliset mukautukset.
- Kiinnitetään huomiota uusien oppilaiden ja huoltajien perehdyttämiseen. Koulun käytännöt, kuten lukujärjestykset, Wilma-tunnukset, ruoka-allergiat, katsomusainevalinnat ja kodin kanssa tehtävä yhteistyö, kuvataan huoltajille selkeästi ja saavutettavasti.
- Kun koulussa havaitaan tai koululle ilmoitetaan syrjinnästä, häirinnästä, kiusaamisesta tai muusta epäasiallisesta kohtelusta, asia selvitetään viivytyksettä. Selvittämisessä kuullaan tarpeellisia osapuolia, arvioidaan välittömien turvaamis- ja tukitoimien tarve, sovitaan jatkotoimista ja seurataan niiden vaikutusta. Asian käsittely dokumentoidaan koulun käytäntöjen mukaisesti.

Erityistä huomiota kiinnitetään seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen, tunnistamiseen ja poistamiseen.

Seuranta ja arviointi

Suunnitelman toteutumista seurataan vuosittain lukuvuosisuunnittelun ja lukuvuoden arvioinnin yhteydessä. Rehtori vastaa seurannan kokonaisuudesta, ja henkilöstö osallistuu toimenpiteiden toteuttamiseen oman tehtävänsä mukaisesti. Oppilaiden kokemuksia kuullaan kyselyjen, oppilaskunnan ja arjen vuorovaikutustilanteiden kautta. Arvioinnissa tarkastellaan, ovatko suunnitelmassa määritellyt toimenpiteet toteutuneet ja millaisia vaikutuksia niillä on ollut koulun toimintaan. Arvioinnin johtopäätökset otetaan huomioon seuraavan lukuvuoden kehittämiskohteita ja toimenpiteitä määriteltäessä. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa ja viimeistään suunnitelmakauden lopussa.